

**ОБҐРУНТУВАННЯ ВІДПОВІДЕЙ НА ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ТЗНПК-2019.
ДОДАТКОВА СЕСІЯ
23.07.2019**

СЕКЦІЯ 1

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

Кількість завдань – 12

Час виконання – 25 хвилин

Завдання 1–12 стосуються текстів. Відповідаючи на завдання, спирайтеся лише на інформацію з текстів, а не на відомості, які Ви, можливо, знаєте з інших джерел. Усі завдання мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких **ОДИН** правильний – тобто той, який найбільш точно й повно відповідає на питання. Правильний, на Вашу думку, варіант відповіді позначте в бланку А згідно з інструкцією.

Вчасно заповнюйте бланк відповідей!
Будьте особливо уважні, заповнюючи бланк А. Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

*Прочитайте текст і виконайте завдання 1–6
(цифри в дужках позначають номери абзаців).*

ЦИНІЧНА ЖУРНАЛІСТИКА

(1) Випадок Клааса Релотіуса, якого спіймали на відвертих облудних маніпуляціях, став символом цинічної журналістики, яка пише лише про поразки в політиці, мимохіть таким чином стимулюючи популізм. Німецький журналіст, що працював у Der Spiegel, був лауреатом премії CNN «Журналіст року» (2014), премії Європейської преси (2017), премії «Німецький репортер» (2013, 2015, 2016, 2018), довів до абсурду методи роботи свого журналістського оточення. Химерним, до прикладу, був його допис під заголовком «Зламання табу» про «зеленого» бургомістра міста Тюбінген. Стаття не містила жодного доказу, що Боріс Пальмер порушує якісь табу, проте читач довідувався: із цього політика нібито насміхається вся Німеччина. Просто висунути твердження в очікуванні, що воно перетвориться на самореалізоване пророцтво, – ось перевірений принцип роботи тих, хто нині створює настрої в суспільстві.

(2) Оскільки реальність для людини – це завжди те, що вона певним чином сприймає та усвідомлює, то ЗМІ її формують.

(3) Соціологи Вільям і Дороті Томаси ще кілька десятиліть тому встановили: світ – це те, що ми самі собі конструємо. У 1928 р. вони сформулювали так звану теорему Томаса: якщо я переконаний, що люди, які за щось відповідають, недбало ставляться до своїх обов'язків і корумповані, то скрізь бачитиму нездар і корупціонерів; якщо ж дотримуюся думки (безсумнівно, наївної), що людина загалом добра, то буду сліпим щодо численних проявів зла в цьому світі.

(4) Сьогодні реальність вибудовують ЗМІ. Позаяк споживачі медіа бачать світ очима журналістики, то вони вірять у масово поширювані образи навіть тоді, коли мають справу з протилежною очевидністю. Створювані ЗМІ образи не відтворюють об'єктивної реальності, зокрема тоді, коли певний ЗМІ не намагається дбати про реалістичність і тверезість. Сформовані журналістськими прийомами настрої мають соціально інфікувальний ефект.

(5) До чого призводить цинічне та зневажливе висвітлення демократичних суспільств? Що впливає зі спрямованого на знецінення спо-

соби опису політиків? Як це діє на «нормальних» людей, які сумлінно виконують свою роботу, піклуються про сім'ї? Журналістика може надати основним життєвим подіям різного забарвлення – або апокаліптичного, або оптимістичного.

(6) Наш мозок улаштований так, що апокаліпсис для нього особливо привабливий. Тож той, хто вигадує загрози, може з упевненістю розраховувати на високі квоти прочитань, увімкнень чи інтернет-кліків. Коли медіа очорнюють політичну кухню, показуючи її діячів лише некомпетентними й комічними, для нормальних людей політика стає полем для проєкцій.

(7) Феномен, із яким тоді доводиться мати справу, – розкол світу на винних і жертв, на злих політиків по один бік і «нас», добрих, – по другий. Популістські спокусники під'юджують, мовляв, демократія як суспільний лад і її політики з їхніми вадами перебувають на боці зла, злочинців. Цьому «брудному» сценарію, як висловився один із популістів, треба протиставити авторитарного рятівника – носія добра.

(8) Щоденна політика, про яку розповідають як про історію постійних

невдач, як про низку смішних чи ні на що не здатних персонажів, викликає почуття, яке Мартін Селігман назвав «вивченою безпорадністю». Наслідками розпачу можуть стати гнів та агресія. Щораз нові наративи занепаду перетворюються на простелену червону доріжку, якою крокують популісти, щоб виставити весь наш демократичний суспільний лад моделлю на викидання.

(9) Аморальні вчинки Клааса Релотіуса мали б стати приводом для принципових роздумів про наші ЗМІ. Через божевілля, яке дозволив собі цей ще дуже молодий журналіст, не настане кінець світу. На щастя, не настане! Але що справді загрожує нашому світові – так це цинічна журналістика, систематично спрямована на зневажливе ставлення до наших демократичних суспільств і політиків, які в них діють. Нам потрібна критична журналістика, яка чітко покаже, на що (іще) хворіє наша система. Журналістика, яка викриватиме помилки, що їх припускаються політики, однак не заходитиме аж так далеко, щоб люди прагнули популістських рятівників-самозванців.

За Й. Бауером

1. Темою тексту є

- А Специфіка журналістської манери Клааса Релотіуса.
- Б Клаас Релотіус як яскравий представник цинічної журналістики.
- В Цинічна журналістика в сучасних ЗМІ як загроза демократії.
- Г Масованний вплив сучасних європейських ЗМІ на суспільну свідомість.
- Д Критичне висвітлення політики в ЗМІ в минулому й на сьогодні.

Завдання 1. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з текстом як цілісністю, зокрема визначати головну тему тексту.

Для того, щоб визначити тему, варто в першу чергу звернути увагу на назву тексту, адже назва типово фіксує в собі або тематику/проблематику або ідейну домінуючу певного тексту.

Назва тексту («Цинічна журналістика») підказує, що з-поміж варіантів відповіді, запропонованих у тестовому завданні, доцільно працювати з тими варіантами, де в центрі визначення є саме поняття «цинічна журналістика», тобто з варіантами Б та В. Серед цих двох варіантів більш глобальним і таким, що репрезентує весь зміст тексту, висновок про що можна зробити ознайомившись із текстом загалом, є варіант В *Цинічна журналістика в сучасних ЗМІ як загроза демократії*.

Правильна відповідь: В.

2. За автором, ознаками цинічної журналістики можна вважати все, ОКРІМ

- А донесення до споживачів медіа інформації лише про поразки в політиці
- Б висування необґрунтованих тверджень як правдивих
- В намагання дбати про реалістичність і тверезість зображуваного
- Г продукування щоразу нових наративів занепаду демократії
- Д систематичне зневажливе ставлення до демократичних суспільств і політиків

Завдання 2. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з текстом загалом, знаходячи в ньому фрагменти, де репрезентовано характеристики/ознаки/рис певного об'єкта/явища.

Відповідаючи на тестове завдання, необхідно працювати з усім текстом, оскільки ті чи ті ознаки феномену цинічної журналістики автор «розпорошує» по тексті, поступово намагаючись прояснити читачеві сутність відповідного феномену. На підставі такої роботи можна з'ясувати, що відповідають баченню автора тексту вказівки на ознаки цинічної журналістики, що запропоновані в таких варіантах відповіді:

А донесення до споживачів медіа інформації лише про поразки в політиці (абзац 1: *Випадок Клааса Релотіуса, якого спіймали на відвертих облудних маніпуляціях, став символом цинічної журналістики, яка пише лише про поразки в політиці, мимохіть таким чином стимулюючи популізм*; абзац 8: *Щоденна політика, про яку розповідають як про історію постійних невдач, як про низку смішних чи ні на що не здатних персонажів, викликає почуття, яке Мартін Селігман назвав «вивченою безпорадністю»*.)

Б висування необґрунтованих тверджень як правдивих (абзац 1: *Просто висунути твердження в очікуванні, що воно перетвориться на самореалізоване пророцтво, — ось перевірений принцип роботи тих, хто нині створює настрої в суспільстві*.)

Г продукування щоразу нових наративів занепаду демократії (абзац 8: *Щораз нові наративи занепаду перетворюються на простелену червону доріжку, якою крокують популісти, щоб виставити весь наш демократичний суспільний лад моделлю на викидання*.)

Д систематичне зневажливе ставлення до демократичних суспільств і політиків (абзац 8: *Щоденна політика, про яку розповідають як про історію постійних невдач, як про низку смішних чи ні на що не здатних персонажів, викликає почуття, яке Мартін Селігман назвав «вивченою безпорадністю»*; абзац 9: *Але що справді загрожує нашому світові — так це цинічна журналістика, систематично спрямована на зневажливе ставлення до наших демократичних суспільств і політиків, які в них діють*.)

Водночас твердження варіанта В намагання дбати про реалістичність і тверезість зображуваного не відповідає сутності цинічної журналістики, оскільки воно представляє антитезу до того, про що говорить автор тексту про неї, пор.: *Створювані ЗМІ образи не відтворюють об'єктивної реальності, зокрема тоді, коли певний ЗМІ не намагається дбати про реалістичність і тверезість. Сформовані журналістськими прийомами настрої мають соціально інфікувальний ефект*.

Правильна відповідь: В.

3. Інформацію про так звану теорему Томаса (*абзац 3*) автор наводить для того, щоб
- А обґрунтувати нездарність і корумпованість людей, які за що-небудь відповідальні.
 - Б утвердити думку про те, що в суспільстві завжди є песимісти та наївні оптимісти.
 - В показати, що соціологи ще у 1928 р. передбачали можливість впливу на свідомість людей.
 - Г висвітлити один із базових принципів, на який спирається цинічна журналістика.
 - Д переконати читача в наявності наукового підґрунтя для діяльності сучасних ЗМІ.

Завдання 3. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих оцінювати змістову й конструктивну функцію окремих елементів (слів, речень, фрагментів) у межах тексту як цілісності.

З-поміж запропонованих у тестовому завданні визначень функції фрагменту тексту з абзацу 3 неприйнятними є варіанти А, Б, В та Д (*обґрунтувати нездарність і корумпованість людей, які за що-небудь відповідальні* (неприйнятне, адже це формулювання суперечить позиції автора тексту); *утвердити думку про те, що в суспільстві завжди є песимісти та наївні оптимісти* (неприйнятне, оскільки сутність теореми, про яку згадує автор, набагато складніша); *показати, що соціологи ще у 1928 р. передбачали можливість впливу на свідомість людей* (неприйнятне, оскільки феномен впливу на свідомість людей був відомий і раніше); *переконати читача в наявності наукового підґрунтя для діяльності сучасних ЗМІ* (неприйнятне, оскільки спотворює думку автора).

Таким чином, залишається варіант Г *висвітлити один із базових принципів, на який спирається цинічна журналістика*. Цей варіант відповіді найкраще пояснює призначення фрагмента тексту: автор у тексті розповідає, як «працює» цинічна журналістика, наголошуючи, що представники такої журналістики нагнітають невдоволення серед людей, користуючись схильністю людей бачити, звикнувши, усе погане, і саме про це йдеться в теоремі Томаса. Тобто вона може бути інтерпретована як засадничий принцип, який лежить в основі діяльності журналістів-циніків.

Правильна відповідь: Г.

4. Наслідками того, що журналісти «очорнюють політичну кухню, показуючи її діячів лише некомпетентними й комічними» (*абзац 6*), є все зазначене нижче, ОКРІМ
- А хибний поділ широкими масами політиків на «злих» і «добрих»
 - Б формування підґрунтя для утвердження в країні автократії
 - В виникнення в людей почуття «вивченої безпорадності»
 - Г реальне перетворення демократії на «брудний» сценарій
 - Д сприйняття людьми демократичного ладу як моделі на викидання

Завдання 4. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з окремими фрагментами тексту, виокремлюючи в них релевантну/нерелевантну інформацію, а також правильно установлюючи причиново-наслідкові зв'язки щодо фактів, положень, викладених у відповідних фрагментах.

Для виконання цього тестового завдання необхідно працювати з інформацією абзаців 6 – 8. На підставі роботи з ними можна встановити, що з абзацу 7 автор починає викладати наслідки очорнення політичної кухні (оператор **тоді** вказує на наслідкову семантику).

А хибний поділ широкими масами політиків на «злих» і «добрих» Б формування підґрунтя для утвердження в країні автократії В виникнення в людей почуття «вивченої безпорадності» Д сприйняття людьми демократичного ладу як моделі на викидання	(6) Наш мозок улаштований так, що апокаліпсис для нього особливо привабливий. Тож той, хто вигадує загрози, може з упевненістю розраховувати на високі квоти прочитань, увімкнень чи інтернет-кліків. Коли медіа очорняють політичну кухню, показуючи її діячів лише некомпетентними й комічними, для нормальних людей політика стає полем для проєкцій. (7) Феномен, із яким тоді доводиться мати справу, — (А) розкол світу на винних і жертв, на злих політиків по один бік і «нас», добрих, — по другий. Популістські спокусники під'юджують, мовляв, демократія як суспільний лад і її політики з їхніми вадами перебувають на боці зла, злочинців. Цьому «брудному» сценарію, як висловився один із популістів, (Б) треба протиставити автократичного рятівника – носія добра. (8) Щоденна політика, про яку розповідають як про історію постійних невдач, як про низку смішних чи ні на що не здатних персонажів, (В) викликає почуття, яке Мартін Селігман назвав «вивченою безпорадністю». Наслідками розпачу можуть стати гнів та агресія. Щораз нові наративи занепаду перетворюються на простелену червону доріжку, якою крокують популісти, щоб (Д) виставити весь наш демократичний суспільний лад моделлю на викидання.
---	--

Разом із тим варіант відповіді Г, у якому одним із наслідків визначено «реальне перетворення демократії на “брудний” сценарій», не відповідає змісту тексту, оскільки так «бачить» демократію один із популістів.

Правильна відповідь: Г.

5. Основну думку тексту сформульовано в рядку

- А** Просто висунути твердження в очікуванні, що воно перетвориться на самореалізоване пророцтво, – ось перевірений принцип роботи тих, хто нині створює настрої в суспільстві.
- Б** Оскільки реальність для людини – це завжди те, що вона певним чином сприймає та усвідомлює, то ЗМІ її формують.
- В** Журналістика може надати основним життєвим подіям різного забарвлення – або апокаліптичного, або оптимістичного.
- Г** Позаяк споживачі медіа бачать світ очима журналістики, то вони вірять у масово поширювані образи навіть тоді, коли мають справу з протилежною очевидністю.
- Д** Нам потрібна критична журналістика, яка чітко покаже, на що (іще) хворіє наша система... однак не заходитиме аж так далеко, щоб люди прагнули популістських рятівників-самозванців.

Завдання 5. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з усім текстом, аналізувати його, визначаючи головну та побічні ідеї, що заявлені в ньому.

Для виконання завдання необхідно уважно ознайомитися з усіма варіантами відповіді й, урахувавши тему тексту та авторську позицію, визначитися з тим, який із варіантів найбільш цілісно й повно відбиває глибинні смисли тексту, фокусує в собі його ідею. Після проведення цієї роботи поза сумнівом правильною відповіддю виявиться варіант **Д** *Нам потрібна критична журналістика, яка чітко покаже, на що (іще) хворіє наша система... однак, не заходитиме аж так далеко, щоб люди прагнули популістських рятівників-самозванців.*

Це впливає з того, що саме в указаному твердженні акцент зроблено як на цинічній журналістиці (як злі), так і на критичній журналістиці (як добрі) й висловлено

чітку авторську позицію, що в нинішніх умовах особливого значення набуває саме критична журналістика. Саме заради цього посилу й був створений текст автором!

Інші варіанти відповіді з тих чи тих причин не можуть бути визнані за основну думку тексту. Так, варіант відповіді А інформує лише про окремий аспект діяльності журналістів-циніків, варіанти Б, В та Г – репрезентують частини механізму впливу ЗМІ на свідомість читачів.

Правильна відповідь: Д.

6. Ставлення автора тексту до Клааса Релотіуса як до журналіста найточніше можна означити як

- А стримано негативне
- Б засуджувально-критичне
- В поблагливно-менторське
- Г помірковано-обурливе
- Д виражено іронічне

Завдання 6. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з текстом, роблячи на його основі оцінні судження як щодо форми та змісту тексту, так і щодо авторської позиції щодо зображуваного об'єкта, яка виявляється через комплекс ідей і засобів. Зокрема в цьому разі тестований має визначити, яка оцінна характеристика з-поміж запропонованих у варіантах відповіді є найбільш прийнятною для того, щоб коротко пояснити ставлення автора тексту до обговорюваної ним у тексті проблематики.

Для виконання цього завдання важливим є розуміння теми, мікротем, основної думки й часткових позицій тексту. Крім того, особливої цінності набуває розуміння синтаксису й лексико-семантичних домінант тексту. У комплексі ці характеристики тексту дають обґрунтовані підстави стверджувати, що ставлення автора до Клааса Релотіуса як журналіста найкраще репрезентує номінація, запропонована у варіанті Б – *засуджувально-критичне*. Для такого висновку важливими є інформація й стиль абзів 1 та 9, де безпосередньо йдеться про цього німецького журналіста. У цих абзацах уже на рівні лексики видно, що Бауер прямий, без усяких таких собі еківоків, і безапеляційний у своєму критичному й осудливому ставленні до Релотіуса (див. виділене грубим шрифтом нижче в цитаті). Посилює семантику осуду й наведення в першому абзаці всіх нагород і звань Релотіуса (див. підкреслене та само), чим увиразнюється його моральна ницість як фахівця, який, можна припустити, став таким популярним і відомим саме завдяки своїй абсолютній аморальності. *(1) Випадок Клааса Релотіуса, якого спіймали на відвертих облудних маніпуляціях, став символом цинічної журналістики, яка пише лише про поразки в політиці, мимохіть таким чином стимулюючи популізм. Німецький журналіст, що працював у Der Spiegel, був лауреатом премії CNN «Журналіст року» (2014), премії Європейської преси (2017), премії «Німецький репортер» (2013, 2015, 2016, 2018), довів до абсурду методи роботи свого журналістського оточення. Химерним, до прикладу, був його допис під заголовком «Зламання табу» про «зеленого» бургомістра міста Тюбінген. Стаття не містила жодного доказу, що Боріс Пальмер порушує якісь табу, проте читач довідувався: із цього політика нібито насміхається вся Німеччина. Просто висунути твердження в очікуванні, що воно перетвориться на самореалізоване пророцтво, — ось перевірений принцип роботи тих, хто нині створює настрої в суспільстві. (9) Аморальні вчинки Клааса Релотіуса мали б стати приводом для принципових роздумів про наші ЗМІ. Через божевілля, яке дозволив собі цей ще дуже молодий журналіст, не настане кінець світу. На щастя, не настане! Але що справді загрожує нашому світові – так це цинічна журналістика, систематично спрямована на зневажливе ставлення до наших демократичних суспільств і політиків, які в них діють. Нам потрібна критична журналістика, яка чітко покаже, на що (іще) хворіє наша система. Журналістика, яка викриватиме помилки, що їх припускаються політики,*

однак, не заходитиме аж так далеко, щоб люди прагнули популістських рятівників-самозванців. Інші запропоновані в тестовому завданні номінації-характеристики з різних причин не є прийнятними, щоб найбільш точно означити ставлення Бауера до об'єкта зображення. Так, лексика абзаців 1 та 9 (див. вище) цілком очевидно переконує, що Бауер не стримано негативний, не поблажливо-менторський, не помірковано-обурливий, не виважено іронічний у своєму ставленні до журналіста-цинніка.

Правильна відповідь: Б.

Прочитайте тексти А й Б та виконайте завдання 7–12

(цифри в дужках позначають номери абзаців наскрізно в обох текстах).

Текст А

(1) American Time Use Survey проведене 2014 р. показало, що середній офісний працівник витрачає всього 45 % робочого часу на роботу, решту – на соцмережі, каву та наради. А дані 2016 р. свідчать, що середній американець займається робочими питаннями не більше ніж 3,5 год. на день. І це властиво не тільки американцям.

(2) У більшості українських офісів сьогодні панує приблизно така сама атмосфера: досить глянути на статистику замовлень на товари в кіберпонеділок, більшість із яких здійснюється з офісів у робочий час. Проте практично всі ці люди проводять в офісі по 8 год., навіть попри відсутність потреби в цьому. А все через стандартний 5-денний робочий тиждень. Тим часом в інших країнах поступово з'являється альтернатива – скорочений робочий тиждень.

(3) Нині 5-денний робочий тиждень – буденність, а пару сотень років тому він видавався чимось нереальним. Усе почалося з промислової революції XVIII–XIX ст. Перші працівники підприємств працювали протягом світлового дня, приблизно по 12 годин. З появою електрики роботодавці захотів більшого, що, звісно, виливалося в протести. До того ж єдиним вихідним у тогочасного європейця була неділя, але й у цей день було заведено ходити до церкви.

(4) Ситуація почала мінятися у XX ст. У 1926 р. Генрі Форд почав закривати свої заводи на суботу-неділю, що стало прикладом для

працівників, можна досягти й зростання споживчого попиту, а отже, продати більше своїх товарів.

(5) Після повсюдного введення «п'ятиденки» заговорили про неминуче скорочення робочого тижня до чотирьох або навіть трьох днів завдяки розвиткові технологій і зростанню продуктивності праці. Наприклад, 1930 р. економіст Джон Мейнард Кейнс запевняв, що до 2030 р. люди працюватимуть не більше ніж 15 год. на тиждень.

(6) На сьогодні скорочення робочого тижня – поки досить нова практика навіть за кордоном. І не завжди успішна. Так, свого часу американська онлайн-школа Treehouse почала працювати як чотириденна. Щоправда, за чотири роки вона припинила свій експеримент після скорочення штату.

(7) Скорочення робочих годин без зменшення зарплати спробували й у Швеції, яка є однією з найщасливіших країн у світі. Першими 6-годинку отримали медсестри. Це дало можливість залучити в професію більше людей, які й «закрили» втрачені робочі години. Протягом перших 18 місяців експерименту медсестри, які мали скорочений робочий тиждень, рідше брали «лікарняні», краще почувалися й підвищили продуктивність, організувавши на 85 % більше «розваг» для своїх пацієнтів. Проте проект був підданий жорсткій критиці, адже коштував дорого, хоча й зміг залишитися в межах бюджету.

(8) Одним словом: «*скоротити не можна залишити*». Ще не зовсім зро-

багатьох компаній. Причиною таких позитивних змін була аж ніяк не любов до працівників, а скоріше – до себе. Форд дійшов висновку, що, вивільнивши більше часу для дозвілля

зуміло, як тут розставити розділові знаки.

За Т. Ястремською

Текст Б

(9) Зменшення робочого тижня піде на користь і компаніям, і їхнім співробітникам, через те світу варто задуматися про масовий перехід на чотириденний робочий тиждень. Про це заявили на форумі в Давосі 2019 р. двоє авторитетних експертів.

(10) «У нас є хороші експерименти, які демонструють: за зниження тривалості робочого часу люди можуть ефективніше зосереджуватися, їхні результати не погіршуються, а якість і креативність найчастіше зростають», – заявив психолог Адам Грант.

(11) Його підтримав економіст та історик Рутгер Брегман, який нагадав, що провідні уми – економісти, соціологи, філософи – десятиліттями вірили, що із часом людство зможе працювати менше. «Підприємці-капіталісти ще у 20–30-ті рр. виявили позитивний вплив скороченого робочого тижня на продуктивність. Наприклад, Генрі Форд побачив, що після переходу до 40-годинного тижня його робітники стали продуктивнішими, оскільки менше втомлювалися», – наголосив він, хоча й зазначив, що ситуація в бік реального зменшення робочих годин почала змінюватися активно лише в 70-х рр. минулого століття.

(12) Водночас на форумі обговорювалися дослідження про те, що люди, працюючи менше, стануть щасливішими. Крім того, експерти згадали дослідження ОЕСР про те, що чим більше часу витрачається на роботу, то нижчою виявляється продуктивність праці й ВВП на кожну годину роботи, у чому переконує досвід Південної Кореї й Мексики: будучи лідерами за кількістю відпрацьованих громадянами годин за рік, вони мають продуктивність праці близьку до мінімального рівня серед 36 найрозвиненіших економік.

(13) До речі, у вересні 2018 р. у Великій Британії профспілки вже запропонували скоротити робочий тиждень до чотириденки. «У XIX ст. ми боролися за восьмигодинний робочий день. У XX ст. ми отримали право на два вихідних й оплачувану відпустку. Я вірю, що у XXI – ми доможемося чотириденки з гідною оплатою», – заявив профспілковий лідер Френсис О'Грейді. Крім того, він наголосив, що зараз компанії мають використовувати технології для більш справедливого розподілу матеріальних благ, а не збагачення верхівок, як це робиться, за його словами, у компанії Amazon, прибутки якої розподіляються нерівномірно (розслідування газети Sunday Mirror засвідчили, що на складах компанії в Британії люди працюють по 55 годин, що призводить до перевтоми).

(14) А пізніше інший британець – дослідник із компанії з обробки інформації Autonomy – Вілл Строндж надав додаткові докази на користь скорочення робочого часу. Апелюючи до проведеного компанією аналізу даних ОЕСР та ООН, він заявив, що, крім поліпшення добробуту, забезпечення гендерної рівності та підвищення продуктивності праці, скорочення робочого часу допоможе боротися зі змінами клімату. На його думку, «швидкі темпи розвитку трудозбережувальних технологій переконують у можливості скорочення робочого тижня всім за умови належного підходу до питання... Навіть більше: якщо технізація показує, що менше працювати – цілком можливо, то проблема тиску виробництва на довкілля та ситуація з вуглецевими викидами переконують, що скорочення робочого тижня – необхідне».

За матеріалами «Української правди»

7. Темою обох текстів є

- А Вітчизняний і зарубіжний досвід щодо скорочення робочого тижневого часу.
- Б Історія практики зменшення кількості робочих годин на тиждень.
- В Причини бажання/небажання роботодавців скорочувати робочий тиждень.
- Г Скорочення тижневого робочого часу як актуальна тенденція у сфері праці.
- Д Переваги й недоліки в питанні скорочення робочого часу в розрізі різних країн.

Завдання 7. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з текстами як цілісностями й водночас виявляти зв'язок між текстами, визначаючи спільну для них тему.

Виконуючи це завдання, тестований має передусім відсікти ті формулювання тем (про що ці тексти?), які є, наприклад, мікротемами для того чи того тексту або стосуються лише одного тексту, не будучи актуальними для іншого. Так, варіант відповіді *А Вітчизняний і зарубіжний досвід щодо скорочення робочого тижневого часу* не можна вважати правильним, оскільки в тексті Б не йдеться про вітчизняний досвід щодо скорочення часу; а варіанти *Б Історія практики зменшення кількості робочих годин на тиждень*, *В Причини небажання роботодавців скорочувати робочий тиждень* та *Д Переваги й недоліки скорочення робочого часу в розрізі різних країн* – оскільки в них актуалізовано лише мікротематичні для обох текстів блоки.

Таким чином, єдиним варіантом відповіді, який є прийнятним для визначення спільної для обох текстів теми, є варіант *Г Скорочення тижневого робочого часу як актуальна тенденція у сфері праці*, адже в ньому найбільш узагальнено представлено те, про що кожен з авторів міркує.

Правильна відповідь: Г.

8. Відповідно до обох текстів або хоча б одного з них, скорочення кількості тижневих робочих годин сприятиме всьому, ОКРІМ

- А підвищенню продуктивності праці працівників
- Б покращенню екологічної ситуації у світі
- В посиленню творчого підходу до роботи з боку працівників
- Г поліпшенню гендерного балансу в трудовій сфері
- Д пришвидшенню технологізації виробництв

Завдання 8. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з тематично пов'язаними текстами з метою виокремлення з них однорідної інформації щодо певного феномену й визначення причинно-наслідкових зв'язків між явищами.

Для виконання цього завдання варто використати метод закладок, тобто по текстах підкреслювати всі позиції, які стосуються переваг, які можна отримати завдяки скороченню робочого часу. У результаті можна з'ясувати таке (див. таблицю).

Варіант відповіді	Де про це йдеться в тексті/текстах
А підвищенню продуктивності праці працівників	Текст А абзац 7, текст Б абзац 11, 12
Б покращенню екологічної ситуації у світі	Текст Б абзац 14
В посиленню творчого підходу до роботи з боку працівників	Текст А абзац 7, текст Б абзац 10
Г поліпшенню гендерного балансу в трудовій сфері	Текст Б абзац 14
Д пришвидшенню технологізації виробництв	НЕМАЄ

Правильна відповідь: Д.

9. Основне спрямування змісту *тексту Б* дає підстави стверджувати, що у фразі з *тексту А* «*скоротити не можна залишити*» (абзац 8) вже невдовзі можна буде поставити розділові знаки так, як запропоновано в рядку

- А Скоротити? Не можна! Залишити!
- Б Скоротити не можна! Залишити!
- В Скоротити! Не можна?.. Залишити!
- Г Скоротити! Не можна залишити.
- Д Скоротити не... Можна залишити.

Завдання 9. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з текстами як цілісністю й конденсовано представляти результати свого розуміння змісту тексту. Крім того, завдання спрямоване на виявлення здатності тестованих правильно читати стилістично маркований синтаксис.

Оскільки текст Б унаочнює думку про те, що скорочення робочого тижня корисна з різних оглядів тенденція сучасності, яка все більше поширюється, то цілком логічно висувати, що лаконічним представленням цієї позиції буде утвердження того, що скорочувати робочий час варто. Така семантика репрезентована у варіанті відповіді Г, де перша частина висловлення утверджує однозначну переконаність у потребі скорочення, а друга посилює цю думку.

Правильна відповідь: Г.

10. У *тексті Б*, на відміну від *тексту А*, НЕ порушено проблеми, означеної в рядку

- А вплив скорочення кількості робочих годин на самопочуття працівників
- Б вигоди від скорочення робочого часу як для працівників, так і для роботодавців
- В збільшення кількості робочих місць у зв'язку зі скороченням норм робочого часу
- Г залежність питання скорочення робочого часу від рівня технологічного розвитку
- Д історична закономірність руху в бік скорочення довжини робочого тижня

Завдання 10. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з тематично пов'язаними текстами й виявляти спільну й відмінну проблематику, що порушена в них.

Для виконання цього тестового завдання, як і для виконання завдання 8, доцільним буде застосувати метод закладок. За результатами цього можна з'ясувати, що в обох текстах порушено такі проблеми:

А вплив скорочення кількості робочих годин на самопочуття працівників (текст А абзац 7, текст Б абзац 11);

Б вигоди від скорочення робочого часу як для працівників, так і для роботодавців (текст А абзаци 4 та 7, текст Б абзац 9);

Г залежність питання скорочення робочого часу від рівня технологічного розвитку (текст А абзац 3, текст Б абзац 14);

Д історична закономірність руху в бік скорочення довжини робочого тижня (текст А абзац 3, текст Б абзац 13).

Водночас проблема, згадана у варіанті відповіді В збільшення кількості робочих місць у зв'язку зі скороченням норм робочого часу, порушена лише в тексті А в контексті розповіді про шведський досвід (абзац 7).

Правильна відповідь: В.

11. Авторка *тексту А* НЕ погодилася б з означеною в *тексті Б* позицією щодо

- А наявності хороших експериментів, пов'язаних зі скороченням робочого часу (*абзац 10*)
- Б значущості ролі Генрі Форда в розвитку політики скорочення робочого тижня (*абзац 11*)
- В залежності продуктивності роботи й ВВП на кожну годину роботи від кількості витрачених на роботу годин (*абзац 12*)
- Г важливості боротьби працівників за скорочення кількості робочих годин (*абзац 13*)
- Д мотивованості того, що скорочення кількості робочих годин доконечне лише з екологічних міркувань (*абзац 14*).

Завдання 11. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з тематично пов'язаними текстами, виявляючи спільність і відмінність у поглядах авторів на певну проблематику на підставі аналізу й інтерпретації змісту відповідних текстів.

Аналіз змісту обох текстів дає змогу стверджувати, що авторка тексту А погодилася б з авторкою тексту Б в усіх позиціях, що означені у варіантах відповіді А – Г:

- А – у тексті Б про це йдеться в абзаці 10, а в тексті А в абзаці 7;
- Б – у тексті Б про це йдеться в абзаці 11, а в тексті А в абзаці 4;
- В – у тексті Б про це йдеться в абзаці 12, а в тексті А в абзацах 1 та 2;
- Г – у тексті Б про це йдеться в абзаці 13, а в тексті А в абзаці 3.

Водночас авторка тексту А НЕ погодилася б із заявленою в тексті Б позицією (у вигляді слів Вілла Стронджа, який заявляє, що скорочення робочого часу є НЕОБХІДНИМ саме з огляду на екологічну значущість цих заходів, тоді як з інших оглядів – воно є лише МОЖЛИВИМ). По-перше, у своєму тексті авторка А взагалі не порушує цієї проблеми, а по-друге, більшою або меншою мірою прямо обґрунтовує закономірність поступового скорочення робочого часу, достатніми підставами для чого є й інші чинники (продуктивність праці, самопочуття працівників, вигода роботодавців тощо).

Правильна відповідь: Д.

12. Відповідно до обох текстів або хоча б одного з них, перепонами на шляху до скорочення тривалості робочого тижня на сьогодні можуть бути всі наведені нижче фактори, ОКРІМ

- А стандартність мислення роботодавців категоріями «п'ятиденки»
- Б недостатнє врахування всіх аспектів проблеми скорочення робочого часу
- В швидкі темпи розвитку трудозберезувальних технологій і техніки
- Г відмінності в специфіці економік і соціального середовища в різних країнах
- Д необхідність збереження оплати праці за зменшення кількості годин

Завдання 12. Обґрунтування правильної відповіді

Завдання орієнтоване на виявлення здатності тестованих працювати з тематично пов'язаними текстами, виявляючи в них ту інформацію, яка може забезпечити посилення або послаблення аргументації стосовно певної проблематики.

У цьому тестовому завданні необхідно виокремити ті фактори, про які йдеться в обох або хоча б в одному з текстів, які можуть бути розглянуті як такі, що є перепонами на шляху до скорочення тривалості робочого тижня.

Цілком зрозуміло, що з-поміж запропонованих варіантів відповіді вирізняється варіант відповіді В *швидкі темпи розвитку трудозберезувальних технологій і техніки*, де означено такий фактор, який як на підставі аналізу тексту, так і на підставі залучення фонових знань, аж ніяк не може розглядатися як такий, що здатний гальмувати тенденцію

до скорочення робочого часу. Інші варіанти відповіді так чи так указують на фактори, що в текстах кваліфіковані як такі, що можуть негативно впливати на поступ політики скорочення тривалості робочого часу.

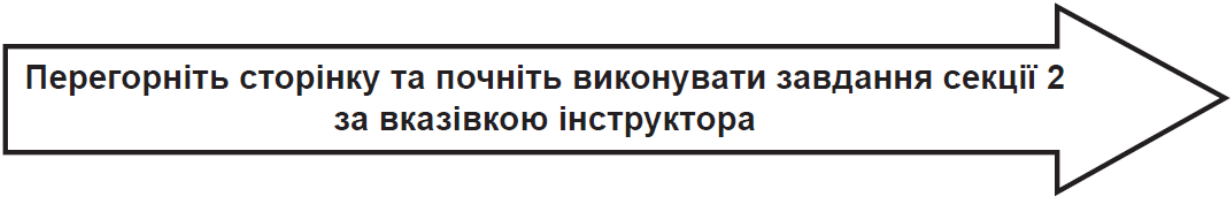
Правильна відповідь: В.

Кінець секції 1

ПОВЕРТАТИСЯ ДО ЦЬОЇ СЕКЦІЇ

ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ЧАСУ РОБОТИ НАД НЕЮ НЕ МОЖНА!

Перейдіть до наступної секції лише за вказівкою інструктора

**Перегорніть сторінку та почніть виконувати завдання секції 2
за вказівкою інструктора**

СЕКЦІЯ 2

АНАЛІТИЧНЕ МИСЛЕННЯ

Кількість завдань – 9

Час виконання – 25 хвилин

Завдання 13–21 стосуються ситуацій і наборів умов до них. Для виконання деяких завдань доцільно використовувати графіки, діаграми тощо. Усі завдання мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких лише **ОДИН** правильний. Правильний, на Вашу думку, варіант відповіді позначте в *бланку А* згідно з інструкцією.

Вчасно заповнюйте бланк відповідей!
Будьте особливо уважні, заповнюючи *бланк А*. Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

Прочитайте опис ситуації та умов до неї й виконайте завдання 13–15.

Ситуація № 1

Петро 6 разів на тиждень – із понеділка по суботу – займається спортом. До переліку програми його тренувань на наступні півроку входять три види спорту: плавання, бадмінтон і теніс. При складанні програми тренувань на тиждень Петро має врахувати такі умови:

1) Кожного дня мають бути заняття одним або двома видами спорту.	2) Заняття бадмінтоном повинні бути чотири рази на тиждень.
3) Заняття з плавання повинні бути тричі на тиждень.
4) У будь-які два послідовні дні не може бути занять із плавання.
5) Заняття тенісом мають бути двічі на тиждень, причому одним із таких днів повинен бути понеділок.
6) Тенісом і плаванням займатися необхідно в різні дні тижня.	

13. Якщо Петро дотримуватиметься умов програми тренувань, то яке/які з тверджень I–III істинне/істинні?

- I. У середу й п'ятницю Петро буде займатися плаванням.
- II. У четвер і суботу Петро буде займатися плаванням.
- III. У понеділок і четвер Петро буде займатися тенісом.

- А тільки I
- Б тільки II
- В тільки III
- Г тільки I та II
- Д тільки I та III

Завдання 13. Обґрунтування правильної відповіді

Оскільки в понеділок Петро буде займатися тенісом (умова 5), то з умов 3, 4 і 6 випливає, що у вівторок, четвер і суботу він буде займатися плаванням та не буде займатися тенісом.

Отже, твердження I та III – хибні, а твердження II – істинне.

Правильна відповідь: Б.

14. Якщо середа й четвер будуть вільні від занять бадмінтоном, то в який із наведених нижче днів тижня Петро буде займатися тенісом?

- А у вівторок
- Б у середу
- В у четвер
- Г у п'ятницю
- Д у суботу

Завдання 14. Обґрунтування правильної відповіді

Оскільки в середу Петро не займається ні плаванням, ні бадмінтоном, то в цей день він займається тенісом.

Петро не може займатися тенісом ні у вівторок, ні в четвер, ні в суботу, оскільки в ці дні він займається плаванням.

Петро також не може займатися тенісом у п'ятницю, оскільки цим видом спорту він може займатися тільки двічі на тиждень.

Правильна відповідь: Б.

15. Усі наведені нижче пари днів можуть бути в Петра вільними від занять бадмінтоном, ОКРІМ

- А понеділка й середи
- Б вівторка й четверга
- В середи й п'ятниці
- Г четверга й суботи
- Д п'ятниці й понеділка

Завдання 15. Обґрунтування правильної відповіді

Середа й п'ятниця не можуть бути вільними від занять бадмінтоном. Дійсно, якщо припустити, що середа та п'ятниця вільні від занять бадмінтоном, то, оскільки ці дні також вільні від занять плаванням, а тенісом може бути зайнято тільки один із них, або середа, або п'ятниця не будуть зайняті жодним видом спорту, що суперечить умові 1.

Пари днів, наведені у варіантах відповідей А, Б, Г і Д, можуть бути вільними від занять бадмінтоном.

Правильна відповідь: В.

Прочитайте опис ситуації та умов до неї й виконайте завдання 16–18.

Ситуація № 2

Кожен із семи друзів – Аліна, Богдан, Віктор, Григорій, Дмитро, Євген і Зоя – обирає одну з двох екскурсій: до Львова або до Кам'янця-Подільського. Друзі погодили між собою дотримуватися таких правил:

- 1) Якщо Богдан і Дмитро обирають одну й ту саму екскурсію, то цю екскурсію обирає й Аліна.
- 2) Якщо Григорій не обирає якусь з екскурсій, то її не обирає й Віктор.

16. Якщо Віктор поїхав на екскурсію до Львова, то всі наведені нижче твердження можуть бути істинними, ОКРІМ

- А Аліна обрала екскурсію до Львова.
- Б Богдан обрав екскурсію до Кам'янця-Подільського.
- В Григорій обрав екскурсію до Кам'янця-Подільського.
- Г Євген обрав екскурсію до Львова.
- Д Зоя обрала екскурсію до Кам'янця-Подільського.

Завдання 16. Обґрунтування правильної відповіді

Із умови 2 випливає, що Григорій і Віктор обирають одну й ту ж екскурсію. Отже, якщо Віктор поїхав на екскурсію до Львова, то Григорій не обирає екскурсію до Кам'янця-Подільського.

Твердження, що містяться у варіантах відповідей А, Б, Г і Д, можуть бути істинними.

Правильна відповідь: В.

17. Якщо відомо, що тільки двоє обрало екскурсію до Львова, то яка пара друзів із-поміж наведених нижче пар це може бути?

- А Богдан і Дмитро
- Б Аліна й Богдан
- В Богдан і Віктор
- Г Богдан і Григорій
- Д Аліна й Віктор

Завдання 17. Обґрунтування правильної відповіді

Аліна й Богдан можуть обрати екскурсію до Львова, а Віктор, Григорій, Дмитро, Євген і Зоя – екскурсію до Кам'янця-Подільського. Отже, варіант Б – можливий.

Якщо Богдан і Дмитро обирають екскурсію до Львова, то її обирає також Аліна. Отже, варіант А – неможливий.

Якщо Богдан і Віктор обирають екскурсію до Львова, то її обирає також Григорій. Отже, варіант В – неможливий.

Якщо Богдан і Григорій обирають екскурсію до Львова, то її обирає також Віктор. Отже, варіант Г – неможливий.

Якщо Аліна й Віктор обирають екскурсію до Львова, то її обирає також Григорій. Отже, варіант Д – неможливий.

Правильна відповідь: Б.

18. Якщо Аліна й Віктор обрали Львів, а Богдан – Кам'янець-Подільський, то яке/які з тверджень І–ІІІ істинне/істинні?

- І. Вибір Богдана й вибір Дмитра збігаються.
- ІІ. Вибір Аліни й вибір Дмитра збігаються.
- ІІІ. Вибір Богдана й вибір Григорія збігаються.

- А тільки І
- Б тільки ІІ
- В тільки ІІІ
- Г тільки І та ІІ
- Д тільки ІІ та ІІІ

Завдання 18. Обґрунтування правильної відповіді

Якщо Аліна й Віктор обрали Львів, то його обирає також Григорій.

Твердження І – хибне. Дійсно, якщо Дмитро, як і Богдан, обрав Кам'янець-Подільський, то Кам'янець-Подільський обрала б і Аліна, а це неможливо.

Отже, Дмитро обере Львів, тобто вибір Аліни й вибір Дмитра збігаються. Таким чином, твердження ІІ – істинне.

Оскільки Богдан обрав Кам'янець-Подільський, Григорій – Львів, то твердження ІІІ – хибне.

Правильна відповідь: Б.

Прочитайте опис ситуації й виконайте завдання 19–21.

Ситуація № 3

Тетяна бере участь у телевізійному шоу. | потрібно набрати код – трицифрове
Щоб відчинити скриньку з призом, | число, у якому всі цифри різні.

19. Яке з наведених нижче чисел може бути кодом для відкриття скриньки, якщо відомо, що: 1) число 641 не є правильним кодом; 2) одна із цифр у числі 641 точно є в правильному коді й, крім того, вона розташована на тому ж місці, що й у правильному коді?

- А 518
- Б 345
- В 235
- Г 374
- Д 834

Завдання 19. Обґрунтування правильної відповіді

Перша цифра будь-якого з наведених чисел не збігається з першою цифрою числа 641. Третя цифра будь-якого з наведених чисел не збігається з третьою цифрою числа 641. З-поміж наведених чисел тільки друга цифра числа 345 збігається з другою цифрою числа 641. Отже, із наведених чисел лише число 345 може бути кодом для відкриття скриньки.

Правильна відповідь: Б.

20. Якщо сума цифр коду дорівнює 23, то однією з його цифр є цифра

- А 1
- Б 4
- В 5
- Г 7
- Д 8

Завдання 20. Обґрунтування правильної відповіді

Число 23 можна єдиним способом із точністю до порядку доданків представити у вигляді суми трьох різних натуральних чисел: $23 = 9 + 8 + 6$. Отже, однією із цифр коду є цифра 8.

Правильна відповідь: Д.

21. Є такі умови щодо правильного коду, який шукає Тетяна:

- I. Друга цифра коду більша за першу.
- II. Третя цифра коду більша за першу.
- III. Третя цифра коду більша за другу.
- IV. Сума цифр коду дорівнює 23.

Який набір умов I–IV з-поміж наведених нижче варіантів достатній для відкриття скриньки за одну спробу?

- А III та IV
- Б I, II та III
- В I, II та IV
- Г I, III та IV
- Д II, III та IV

Завдання 21. Обґрунтування правильної відповіді

Умовам I, III та IV задовольняє лише одне число, а саме число 689. Отже, набір умов I, III та IV є достатнім для відкриття скриньки за одну спробу.

Набір умов III та IV не є достатнім для відкриття скриньки за одну спробу. Наприклад, два різні коди 689 і 968 задовольняють умовам III та IV.

Набір умов I, II та III не є достатнім для відкриття скриньки за одну спробу. Наприклад, два різні коди 123 і 124 задовольняють умовам I, II та III.

Набір умов I, II та IV не є достатнім для відкриття скриньки за одну спробу. Наприклад, два різні коди 689 і 698 задовольняють умовам I, II та IV.

Набір умов II, III та IV не є достатнім для відкриття скриньки за одну спробу. Наприклад, два різні коди 689 і 869 задовольняють умовам II, III та IV.

Правильна відповідь: Г.

Кінець секції 2

**ПОВЕРТАТИСЯ ДО ЦЬОЇ СЕКЦІЇ
ПІСЛЯ ЗАКІНЧЕННЯ ЧАСУ РОБОТИ НАД НЕЮ НЕ МОЖНА!**

Перейдіть до наступної секції лише за вказівкою інструктора

**Перегорніть сторінку та почніть виконувати завдання секції 3
за вказівкою інструктора**

СЕКЦІЯ 3

ЛОГІЧНЕ МИСЛЕННЯ

Кількість завдань – 9
Час виконання – 25 хвилин

Завдання 22–30 стосуються міркувань, викладених у мікротекстах. Для виконання завдань варто виходити з позиції здорового глузду, спираючись лише на інформацію, подану в мікротекстах. Усі завдання мають по п'ять варіантів відповіді, серед яких **ОДИН** правильний – тобто той, який найбільш точно й повно відповідає на питання. Правильний, на Вашу думку, варіант відповіді позначте в бланку А згідно з інструкцією.

Вчасно заповнюйте бланк відповідей!
Будьте особливо уважні, заповнюючи *бланк А*. Не погіршуйте власноручно свого результату неправильною формою запису відповідей

Прочитайте мікротексти й виконайте завдання 22–30.

22. Кореспондент: Першовідкривача ДНК нобелівського лауреата Джеймса Вотсона позбавили почесних звань у лабораторії Cold Spring Harbor, яку він раніше очолював, за расистські висловлювання щодо африканців. Колеги вченого відзначили в заяві: «Висловлювання доктора Вотсона варті осуду, не підтверджуються наукою й жодним чином не відображають поглядів лабораторії». Приводом для такого рішення стали висловлювання 90-річного Вотсона про те, що соціальна політика, яка проводиться в Африці, помилково ґрунтується на тому, що рівень інтелекту її аборигенів дорівнює рівню інтелекту інших рас. У 2017 р. Вотсон також заявляв, що чорношкірі не мають такого самого розуму, як представники європеїдної раси, і тому передбачав Африці сумне майбутнє. Вотсон отримав Нобелівську премію за відкриття структури ДНК як подвійної спіралі в 1962 р.

Яке з наведених нижче тверджень, якщо воно істинне, найкраще обґрунтовує розбіжності в поглядах Джеймса Вотсона та співробітників лабораторії Cold Spring Harbor, згідно з інформацією кореспондента?

- А Жива ДНК має смужну структуру, а Вотсон спостерігав мертву ДНК, яка в його дослідженні закрутилася в подвійну спіраль.
- Б Наукою не виявлено залежності інтелекту від расових особливостей людини.
- В Поняття інтелекту є надзвичайно складним.
- Г Британські вчені з Університетського коледжу Лондона з'ясували, що перша людина в Британії була темношкірою.
- Д За час існування Нобелівської премії 14 її лауреатів були чорношкірими.

Завдання 22. Обґрунтування правильної відповіді

Варіант відповіді Б правильний. З наведених в умові тверджень можна висувати, що Д. Вотсон стверджує, що рівень інтелекту залежить від расових особливостей людини. У свою чергу співробітники лабораторії Cold Spring Harbor, згідно з інформацією кореспондента, стверджують, що такі погляди «...не підтверджуються наукою й ...не відображають поглядів лабораторії...». Таким чином, якщо наукою дійсно не виявлено залежності інтелекту від расових особливостей людини (варіант відповіді Б), то це

найбільше обґрунтовує розбіжності в поглядах Д. Вотсона та співробітників лабораторії Cold Spring: висловлені погляди Нобелівського лауреата Д. Вотсона не є науково обґрунтованими, а погляди співробітників лабораторії є науково обґрунтованими.

Варіанти відповідей А, В, Г неправильні. Твердження, наведені в цих варіантах, мають науковий інтерес, але не мають безпосереднього стосунку до сутності розбіжностей в поглядах Д. Вотсона та співробітників лабораторії на залежність інтелекту від расових особливостей людини. Так само неправильним є варіант відповіді Д. Це випливає з того, що факт про 14 чорношкірих нобеліантів не може бути інтерпретований як показовий щодо залежності інтелекту від расових особливостей, адже, по-перше, Нобелівські премії присуджують тільки в окремих галузях, по-друге, отримання визначних результатів, за які присуджують премію, залежить від багатьох соціально-економічних факторів, які необхідно враховувати, щоб можна було сказати, що 14 нобеліантів – це, наприклад, багато або, навпаки, мало.

Правильна відповідь: Б.

23. Педагог: Питання глобальної компетентності кожного індивіда набуло особливої актуальності для виживання людства в умовах глобалізації. Саме тому глобальна компетентність перетворилася на ключову компетентність, що має надпредметний ціннісний характер. З огляду на це кожен учитель, незалежно від його фаху, має сприяти набуттю кожним учнем глобальної компетентності.

Форма якого з наведених нижче міркувань найбільше схожа на форму міркувань педагога?

- А Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) змінили спосіб існування людства й зробили його залежним від ІКТ, унаслідок чого важливим чинником безпеки людства є ІКТ-безпека.
- Б Для запобігання глобальним загрозам створено значну кількість міжнародних організацій, які досліджують причини й далекосяжні наслідки цих загроз.
- В Для забезпечення безпеки руху на дорогах людство визначило міжнародні правила дорожнього руху, яких має дотримуватися кожен, і цього мають учити в школі.
- Г Технічна справність транспортного засобу ґрунтується на технічній справності кожної його підсистеми.
- Д Усі релігії світу у своїй основі мають загальні принципи гармонії людини із самою собою, з іншими людьми й із природою.

Завдання 23. Обґрунтування правильної відповіді

Варіант відповіді В правильний. Для забезпечення безпеки руху на дорогах в умовах глобалізації людство створило загальні міжнародні правила безпеки дорожнього руху, яких має дотримуватися кожен і яких мають навчати в школі. Аналогічно: для забезпечення безпеки існування людства було сформовано концепцію глобальної компетентності як ключової компетентності, яку має опанувати кожен у школі, у чому йому має сприяти кожен учитель.

Варіант відповіді А неправильний, оскільки тут констатується факт залежності людства від ІКТ, на основі чого робиться висновок, що важливим чинником безпеки людства є ІКТ-безпека, при цьому не обговорюються проблеми механізмів її забезпечення: важливості ІКТ компетентності кожного члена суспільства й ролі школи в її набутті.

Варіант відповіді Б неправильний. Хоча у цьому варіанті йдеться про глобальні проблеми людства, проте не обговорюється питання механізмів їх вирішення, а тільки констатується, що створені міжнародні організації для дослідження причин і далекосяжних наслідків цих загроз.

Варіант відповіді Г неправильний, оскільки в ньому обговорюється не соціальне, а технічне питання, а крім того, не обговорюється питання механізмів забезпечення технічної справності транспортного засобу та його підсистем.

Варіант відповіді Д неправильний. Тут висловлено твердження стосовно спільної основи релігій світу, яке не стосується предмета міркувань педагога про механізми запобігання глобальним загрозам людства.

Правильна відповідь: В.

24. Начальник транспортного відділу: Ми створили муніципальну систему забезпечення якості роботи муніципального транспорту (МСЗЯРМТ), яка генерує щотижневі звіти за показниками якості. Деякі громадяни цікавляться точністю оцінок показників якості, які видає ця система. Щотижневі звіти демонструють високий ступінь стабільності, і це є переконливим свідченням точності оцінок МСЗЯРМТ.

Міркування начальника транспортного відділу щодо обґрунтування точності розрахунків показників якості за допомогою МСЗЯРМТ недосконалі, оскільки в його міркуваннях

- А** не обґрунтовано, що стабільність оцінок МСЗЯРМТ важливіша за їхню точність.
- Б** не розглянуто точність системи МСЗЯРМТ в інших можливих застосуваннях.
- В** припускається, що оцінки системи МСЗЯРМТ мають бути стабільними, навіть якщо вони неточні.
- Г** визнається, що точність результатів є єдиним критерієм досконалості системи МСЗЯРМТ.
- Д** не береться до уваги, що система МСЗЯРМТ може генерувати стабільні, але не точні дані.

Завдання 24. Обґрунтування правильної відповіді

Варіант відповіді Д правильний. Начальник транспортного відділу не бере до уваги, що система МСЗЯРМТ може генерувати стабільні, але не точні дані. Як контрприклад можна навести приклад такої гіпотетичної системи, яка за будь-яких умов надає одні й ті ж значення показників: вона буде абсолютно стабільна, але при цьому не буде мати ніякого стосунку до реального стану справ. Тому стабільність показників МСЗЯРМТ не може свідчити про їх точність.

Інші варіанти відповіді неправильні. Так, варіант відповіді А неправильний, оскільки начальник транспортного відділу не стверджує, що стабільність оцінок МСЗЯРМТ важливіша за їх точність. Варіант відповіді В неправильний, тому що для обґрунтування точності розрахунків показників якості на основі МСЗЯРМТ не є необхідним розгляд точності системи МСЗЯРМТ в інших можливих застосуваннях. Варіант відповіді Г неправильний, адже в наведених міркуваннях питання розрахунків показників якості на основі МСЗЯРМТ як єдиного критерію досконалості системи МСЗЯРМТ не обговорюється.

Правильна відповідь: Д.

25. Прислів'я: Що з возу впало, те пропало.

Яке з наведених нижче тверджень логічно еквівалентне запереченню твердження прислів'я?

- А Якщо щось не впало з возу, то воно не пропало.
- Б Якщо щось не пропало, то воно не впало з возу.
- В Якщо щось пропало, то воно впало з возу.
- Г Не все, що впало з возу, пропало.
- Д Усе, що впало з возу, не пропало.

Завдання 25. Обґрунтування правильної відповіді

Еквівалентне переформулювання прислів'я – це варіант відповіді Д «Усе, що впало з возу, пропало», яке формально можна записати у вигляді висловлювання: $(\forall x)A(x) \Rightarrow B(x)$, де предикат $A(x)$ означає, що x *впало з возу*, а предикат $B(x)$, – що x *пропало*. Тоді, використовуючи ті ж позначки, висловлювання у варіантах відповідей можна записати у формі:

- А $(\forall x)(\neg A(x)) \Rightarrow (\neg B(x))$ (протилежне висловлювання);
- Б $(\forall x)(\neg B(x)) \Rightarrow (\neg A(x))$ (обернене до протилежного висловлювання);
- В $(\forall x)(B(x)) \Rightarrow (A(x))$ (обернене висловлювання);
- Г $(\exists x)(A(x)) \Rightarrow (\neg B(x))$ (заперечення прямого висловлювання);
- Д $(\forall x)A(x) \Rightarrow B(x)$ (пряме висловлювання).

Згідно із законами логіки, пряме висловлювання еквівалентне оберненому до протилежного висловлювання, крім того, що пряме висловлювання є логічно незалежним відносно оберненого й протилежного висловлювання. Тому варіанти відповідей Д (переформулювання прислів'я), А (протилежне висловлювання), Б (обернене до протилежного висловлювання) і В (обернене висловлювання) неправильні.

Логічно еквівалентне заперечення прислів'я, наведеного в умові тестового завдання, – це висловлювання «*Не все, що впало з возу, пропало*» (або, інакше, «знайдуться речі, які впали з возу і при цьому не пропали»), тобто висловлювання, запропоноване у варіанті відповіді Г.

Правильна відповідь: Г.

26. *Зоолог:* В Австралії кількість видів ссавців-хижаків суттєво менша, ніж на інших континентах, проте кількість видів рептилій-хижаків приблизно така сама, як на інших континентах. Це, імовірно, є наслідком особливостей екосистеми Австралії. Для виживання ссавці-хижаки мають їсти значно більше, ніж рептилії-хижаки. І таким чином для ссавців-хижаків екосистема Австралії виявляється несприятливою, оскільки в ній відносно мало їжі.

Який загальний висновок випливає з наведених вище міркувань зоолога?

- А В Австралії суттєво менша кількість видів ссавців-хижаків, ніж на інших континентах, проте кількість видів рептилій-хижаків приблизно така сама, як деінде.
- Б Екосистеми з відносно малою кількістю їжі є менш сприятливими для ссавців-хижаків, ніж для рептилій-хижаків.
- В Особливість екосистеми Австралії є, імовірно, причиною того, що там суттєво менша кількість видів ссавців-хижаків, ніж на інших континентах, хоча кількість видів рептилій-хижаків приблизно така сама, як на інших континентах.
- Г Причина несприятливості для ссавців-хижаків екосистеми Австралії, де відносно мало їжі, полягає в тому, що вони для свого виживання мають їсти значно більше, ніж рептилії-хижаки.
- Д У більшості екосистем хижаки-ссавці перебувають у несприятливих умовах порівняно з хижаками-рептиліями.

Завдання 26. Обґрунтування правильної відповіді

Варіант відповіді Б правильний. У міркуваннях зоолога наведені аргументи стосовно поширення різних класів хижаків в Австралії, але ці аргументи мають універсальне значення. Відтак варіант відповіді Б є загальним висновком, який випливає з міркувань зоолога.

Інші варіанти відповідей неправильні, оскільки вони стосуються певних особливостей екосистеми саме Австралії, а тому не можуть розглядатися як загальний висновок, який випливає з міркувань зоолога.

Правильна відповідь: Б.

27. *Слідчий:* Провадження охоплює чотири епізоди правопорушень: X, Y, Z, V. За час слідства було встановлено коло підозрюваних, кожен із яких був учасником принаймні одного із цих епізодів, і склад учасників кожного із цих епізодів. У результаті слідчих дій було також встановлено, що кожен підозрюваний, який був учасником принаймні одного з епізодів Y, Z, V, був ще й учасником епізоду X. Крім цього, було з'ясовано, що жоден підозрюваний, який не брав участі в епізоді Z, не був учасником епізоду V і що жоден з учасників епізоду Y не був учасником епізоду Z.

Істинність якого з наведених нижче тверджень логічно випливає з інформації слідчого?

- А Сума кількостей учасників епізоду Y, епізоду Z та епізоду V більша кількості учасників епізоду X.
- Б Немає учасників епізоду X, які одночасно не були б учасниками щонайменше одного з епізодів Y, Z, V.
- В Деякі підозрювані не були учасниками ні епізоду Y, ні епізоду V.
- Г Кількість учасників епізоду V не менша за кількість учасників епізоду Y.
- Д Жоден з учасників епізоду V не був учасником епізоду Y.

Завдання 27. Обґрунтування правильної відповіді

Варіант відповіді Д правильний. Дійсно, за умовою завдання, множини Y і Z не перетинаються, а множина V є підмножиною множини Z . Відтак множини V і Y також не перетинаються.

Інші варіанти відповідей неправильні. Твердження варіантів відповідей А – Г можуть бути істинними або хибними залежно від конкретних особливостей множин X , Y , Z , V . Відповідні контрприкладів легко побудувати, спираючись на загальну діаграму, наведену нижче.

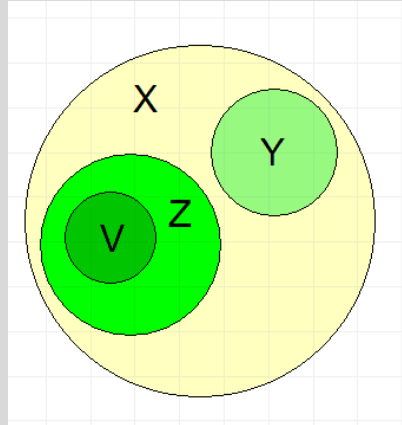

Рисунок 1. Діаграма до завдання 27

Варіюючи параметри, можна конструювати приклади конфігурацій, які будуть суперечити твердженням А – Г.

Контрприклад до варіанта відповіді А: множина X співпадає з об'єднанням множин Y і Z (тобто жовта множина порожня), причому всі множини X , Y , Z , V непорожні.

Правильна відповідь: Д.

28. Соціолог: У період повільних змін у суспільстві молодь дослухається до порад старшого покоління. Коли ж у суспільстві відбуваються швидкі зміни, молодь вважає, що досвід старших мало відповідає духу часу, і тому не дослухається до їхніх порад. Таким чином, швидкість змін у суспільстві можна вимірювати ступенем відмінності поглядів молоді від поглядів старшого покоління.

На яке з наведених нижче припущень спирається міркування соціолога?

- А Молодь, на відмінну від людей старшого покоління, може більш точно визначити, наскільки швидко змінюється суспільство.
- Б Глибина відмінностей між поглядами молодшого й старшого поколінь залежить від ступеня корисності досвіду старшого покоління для молоді.
- В Чим менше молодь дослухається до порад старшого покоління, тим більша відмінність її поглядів від поглядів старшого покоління.
- Г Чим швидші зміни в суспільстві, тим менш корисний досвід старшого покоління для молоді.
- Д Молодь цінує поради старших настільки, наскільки їхній досвід є корисним для неї.

Завдання 28. Обґрунтування правильної відповіді

Варіант відповіді А неправильний. Висновок соціолога полягає в тому, що як індикатор швидкості змін у суспільстві можна використовувати ступінь відмінності поглядів молоді та старшого покоління. Однак у його міркуваннях не йдеться про порівняння точності визначення молоддю й людьми старшого покоління швидкості цих змін.

Варіанти відповідей Б, Г та Д також неправильні, адже в них розглядаються різні аспекти корисності досвіду старшого покоління для молоді, а це не є предметом міркувань соціолога в наведеному в умові тексті.

Правильним варіантом відповіді є В. Соціолог стверджує, що «...коли в суспільстві відбуваються швидкі зміни, молодь ... не дослухається до порад старшого покоління», і на цій підставі стверджує, що «швидкість змін у суспільстві можна вимірювати ступенем відмінності поглядів молоді від поглядів старшого покоління», неявно припускаючи, що «чим менше молодь дослухається до порад старшого покоління, тим більша відмінність її поглядів від поглядів старшого покоління».

Правильна відповідь: Д.

29. Симпліціо: На відміну від багатьох мов, в українській іменники мають форму кличного відмінка. Головне правило утворення цієї форми дуже просте: додавай собі певний голосний звук до основи, наприклад, *Петро* – *Петре*, *Василь* – *Василу*, *Алла* – *Алло*, *Надія* – *Надіє* тощо. Простота цього правила може свідчити про те, що, наприклад, порівняно з російською, українська мова менш довершена, адже найпростіші правила творення форм слова мають штучні мови, як, наприклад, есперанто, яку створив польський лікар і поліглот Людовик Заменгоф 1887 р.

Учасник | ЗНО: Правила утворення форми кличного відмінка в українській мові надзвичайно складні: відповідна стаття у Вікіпедії містить більше двох сторінок тексту А 4 і присвячена безлічі уточнень щодо застосування головного правила. За відомими теоріями, українську мову відносять до категорії найстаріших мов, що знаходяться в самому корені гілки яфетських мов.

Яке з наведених нижче тверджень найбільш точно відображає основу розбіжностей поглядів Симпліціо й учасника ЗНО в наведеному вище діалозі?

- А** Правило утворення форм кличного відмінка ґрунтується на додаванні відповідного голосного звука до основи іменника.
- Б** Українська мова менш довершена, порівняно з російською.
- В** Щоб проаналізувати будь-яке правило формотворення іменників, достатньо ознайомитись із відповідною темою у Вікіпедії.
- Г** Російська мова не належить до найстаріших, оскільки вона зазнала впливу багатьох інших мов.
- Д** Утворення форми кличного відмінка в українській мові ґрунтується на головному правилі, але не вичерпується ним.

Завдання 29. Обґрунтування правильної відповіді

Варіанти відповідей А – Г неправильні. Це випливає з того, що в наведених у цих варіантах твердженнях ідеться про те, про що принаймні один з учасників діалогу взагалі не говорить, а отже, воно не може бути основою для розбіжностей у поглядах Симпліціо й учасника ЗНО.

Водночас варіант відповіді Д правильний: погоджуючись із Симпліціо про простоту головного правила, учасник ЗНО заперечує, що правило утворення форм кличного відмінку обмежуються головним правилом, наводячи як доказ відповідну статтю у Вікіпедії.

Правильна відповідь: Д.

30. На склад завезли 6 ящиків цвяхів: 3 – з великими цвяхами, 2 – із середніми й 1 – з малими. У кожному з ящиків цвяхи лише одного якогось розміру. Усі ящики закриті, а тому невідомо, у якому з них які цвяхи, адже, як з'ясувалося, бирки, на яких зазначено розмір цвяхів у ящику, було переплутано, а тому інформація на жодній із них не відповідає дійсності.

Яку мінімальну кількість ящиків треба відкрити, щоб з'ясувати розмір цвяхів у кожному із завезених ящиків?

- А 1
- Б 2
- В 3
- Г 4
- Д 5

Завдання 30. Обґрунтування правильної відповіді

Оскільки на складі 3 ящики з великими цвяхами, але всі бирки переплутані, то великі цвяхи розташовані в ящиках з бирками «Середні цвяхи» та «Малі цвяхи» (таких ящиків також три). Таким чином, необхідно лише визначити, які цвяхи містяться в ящиках із биркою «Великі цвяхи», для чого відкрити два ящики. Відкриття одного ящика може не вистачити, якщо у відкритому ящику виявляться середні цвяхи.

Правильна відповідь: Б.

Кінець секції 3

ПОВЕРТАТИСЯ ДО ЗАВДАНЬ ПОПЕРЕДНІХ СЕКЦІЙ НЕ МОЖНА!

Відкладіть ручку

ЗДАЙТЕ БЛАНК А ІНСТРУКТОРОВІ